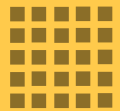

ODKAEP Veri Toplama Araçları Uygulama Kılavuzu

Proje Adı:

Otizm Spektrum Bozukluğu Damgalama Karşıtı Akran Eğitimi Programının (ODKAEP) Geliştirilmesi ve Programın 5. Sınıf Öğrencilerinin Otizm Spektrum Bozukluğuna Yönelik Bilgi, Tutum, Davranışsal Niyet ve Düşünülen Benzerlik Düzeyleri Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi

İÇERİK

GİRİŞ.....	3
SEMBOLLERİN AÇIKLAMASI	4
DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU	5
OTİZM BİLGİ ANKETİ.....	6
SIFAT KONTROL LİSTESİ.....	7
PAYLAŞILAN ETKİNLİKLER ÖLÇEĞİ.....	8
BENZERLİK DERECELENDİRME FORMU.....	9
ÇOCUKLARIN OTİZME KARŞI TUTUMLARI ÖLÇEĞİ	10
İLETİŞİM BİLGİLERİ	11

GİRİŞ

Otizm Damgalama Karşıtı Akran Eğitim Programı (ODKAEP), veri toplama araçları uygulama kılavuzuna hoş geldiniz.

Otizm spektrum bozukluğu (OSB) olan öğrenciler, yasal düzenlemeler kapsamında genel eğitim sınıflarında eskisinden daha sık eğitim görmektedirler. Ancak araştırmalar, OSB olan öğrencilerin çoğunluğu için kaynaştırma ortamlarında sosyal ilişkileri ve karşılıklı arkadaşlıkları sürdürmenin bir mücadele olmaya devam ettiğini belirtmektedir. Son yıllarda, OSB olan bireyleri (ve akranlarını) desteklemek için “müdahale alanını” bireyin ötesine genişleterek daha verimli ve etkili müdahalelerin geliştirilebileceği tartışılmaktadır. Bu doğrultuda, okul temelli damgalanma karşıtı müdahalelerin geliştirilmesi ve ampirik değerlendirmesi ivme kazanmıştır. Ülkemizde de OSB olan öğrencilerin, tipik gelişim gösteren akranları ile olan ilişkilerinde benzer sorunlar yaşadığı az sayıdaki çalışmada vurgulanmıştır. Ancak bu sorunu önlemeye ve müdahale etmeye yönelik çalışmalara henüz başlanılmamıştır.

Otizm Damgalama Karşıtı Akran Eğitim Programı (ODKAEP), 5. Sınıf düzeyinde tipik gelişim gösteren öğrencilerin, yaygınlığı giderek artan, OSB olan akranlarına yönelik bilgi, tutum, davranışsal niyet ve düşünülen benzerlik düzeylerinin geliştirilmesi amacıyla hazırlanan bir damgalama karşıtı bir akran eğitim programıdır. Bu kılavuz ODKAEP kapsamında Türkçe’ye uyarlama çalışmaları yapılacak olan veri toplama araçlarının öğrencilere nasıl uygulanacağı konusunda uygulamacılara rehberlik etmek üzere tasarlanmıştır. Veri toplama araçlarının güvenli ve verimli bir şekilde uygulanmasını sağlamak için lütfen veri toplamaya geçmeden önce bu kılavuzu lütfen dikkatlice okuyunuz.

Veri toplama araçlarına ilişkin her türlü soru ve öneriniz için proje yürütücüsü Dr. Öğr. Üyesi Gamze ALAK (gamzealak@atauni.edu.tr) ile iletişime geçebilirsiniz.

SEMBOLLERİN AÇIKLAMASI

Bu kılavuzu mümkün olduğunca kullanışlı hale getirmek için, aşağıdaki semboller metin içindeki önemli özellikleri vurgulamak üzere tasarlanmıştır. Bu semboller aşağıda gösterilmiştir:

HAZIRLIK:

Bu sembol, veri toplama aracının öğrencilere sunmadan önce yapılması gerekenlere ilişkin bilgi sunar.

AMAÇ:

Bu sembol, veri toplama aracının amacına ilişkin bilgi sunar.

YÖNERGE:

Bu sembol, veri toplama araçlarında öğrencilere sunulacak yönergelere ilişkin bilgi sunar.

ÖNERİ ve İPUÇLARI:

Bu sembol, veri toplama araçlarını sunarken denemek isteyeceğiniz bazı fikirler sunar.

UYARI:

Bu sembol, veri toplama araçlarını öğrencilere sunarken dikkat edilmesi gereken önemli noktaları sunar.

KONTROL:

Bu sembol, veri toplama araçları öğrencilere sunulduktan sonra uygulamacının kontrol etmesi gereken noktaları sunar.

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

HAZIRLIK:

Uygulamacı, araştırmaya katılım sağlayan öğrencilere öncelikle kendisini tanıtır ve orada bulunmasının nedenini öğrencilerin anlayabileceği şekilde açıklar. Öğrencilerden gelen olası soruları tarafsız ve uygun şekilde açıklar. Uygulamacı, tanışma aşamasından sonra bütün öğrencilerden veri toplama araçları kitapçığının ilk sayfasında yer alan Demografik Bilgi Formu'nu açmalarını ister.

AMAÇ:

Uygulamacı, Demografik Bilgi Formu'nun araştırmaya katılım sağlayan öğrencilere ilişkin bazı demografik bilgileri (sınıf, yaş, doğum tarihi ve cinsiyet) ve OSB terimine ilişkin ön bilgileri belirlemek için hazırlandığını açıklar.

YÖNERGE:

Uygulamacı, Demografik Bilgi Formu'nu doldurmaları için "Lütfen Demografik Bilgi Formu'nda sizden istenilen bilgileri eksiksiz şekilde doldurunuz." şeklinde bütün öğrencilere yönerge verir.

ÖNERİ ve İPUÇLARI:

Uygulamacı, öğrencilerin Demografik Bilgi Formu'nu uygun şekilde doldurabilmesi için yönerge vermeden önce formun nasıl doldurulacağına ilişkin açıklama yapabilir.

Uygulamacı, öğrencilerin Demografik Bilgi Formu'nda istenilen bilgileri eksiksiz doldurması ve forma yönelik öğrencilerden gelebilecek bireysel soruları cevaplayabilmek için tek tek öğrencilerin yanına giderek herhangi bir sorunun olup olmadığı öğrenebilir.

UYARI:

Uygulamacı, Demografik Bilgi Formu'nda OSB terimine ilişkin ön bilgileri ölçmek amacıyla yer alan sorulara ilişkin öğrencilerden gelebilecek soruları cevaplarken öğrencileri hiçbir şekilde yönlendirmemesi gerekir.

Uygulamacı, öğrencilere yazdıklarının yanlış olsa dahi bu durumun herhangi bir sorun oluşturmayacağını vurgulamalıdır.

Uygulamacı, öğrencileri bütün düşüncelerini herhangi bir kısıtlama olmadan doğrudan yazmaları konusunda desteklenmelidir.

KONTROL:

Uygulamacı, Demografik Bilgi Formu öğrenciler tarafından doldurulduktan sonra bütün öğrencilerden formu eksiksiz bir şekilde doldurduklarına ilişkin onay (ör. Herkes Demografik Bilgi Formunda yer alan bütün soruları cevapladı mı" vs.) alır.

Uygulamacı, öğrencilerden gelen olumlu geri bildirimlere ilişkin övgü içeren ifadeler (ör. Harikasınız, tebrik ederim vs.) kullanır.

OTİZM BİLGİ ANKETİ

HAZIRLIK:

Uygulamacı, Demografik Bilgi Formu'ndan sonra öğrencilerin dinlenmesi için öğrencilerle 2-3 dk. sohbet eder. Uygulamacı, bütün öğrencilerden veri toplama kitapçığında Otizm Bilgi Anketi'nin yer aldığı 2. sayfayı açmalarını ister.

AMAÇ:

Uygulamacı, bütün öğrencilere Otizm Bilgi Anketi'nin otizm spektrum bozukluğu (veya otizm olarak da bilinir) hakkında öğrencilerin ne bildiklerini belirlemek için hazırlandığını açıklar.

YÖNERGE:

Uygulamacı, bütün öğrencilerin Otizm Bilgi Anketi'ni doldurması için "Lütfen Otizm Bilgi Anketi'nde yer alan soruları size en uygun seçeneği işaretleyerek cevaplayınız. Cevaptan emin olmasanız bile, lütfen tüm soruları olabildiğince iyi cevaplayınız" şeklinde bütün öğrencilere yönerge verir. Uygulamacı, anlaşılmayan maddelerde parmak kaldırarak kendisinden yardım isteyebileceklerini açıklar.

ÖNERİ ve İPUÇLARI:

Uygulamacı, öğrencilerin Otizm Bilgi Anketi'ni uygun şekilde doldurabilmesi için yönerge vermeden önce formun nasıl doldurulacağına ilişkin yönlendirme yapmadan açıklama yapabilir. Uygulamacı, Otizm Bilgi Anketi'ndeki soruların eksiksiz doldurulması ve anlaşılmayan maddelere ilişkin öğrencilerden gelebilecek bireysel soruları cevaplayabilmek için belirli aralıklarla sıralar arasında gezinebilir.

UYARI:

Uygulamacı, Otizm Bilgi Anketi'nde yer alan sorulara ilişkin öğrencilerden gelebilecek soruları cevaplarırken öğrencileri hiçbir şekilde yönlendirmemesi gerekir. Uygulamacı, öğrencilere verdikleri cevapların yanlış olsa dahi bu durumun herhangi bir sorun oluşturmayacağı vurgulamalıdır.

KONTROL:

Uygulamacı, bütün öğrencilerde Otizm Bilgi Anketi'ni eksiksiz bir şekilde doldurduklarına ilişkin onay alır. Uygulamacı, öğrencilerden gelen olumlu geri bildirimlere yönelik övgü içeren ifadeler kullanır.

SIFAT KONTROL LİSTESİ

HAZIRLIK:

Uygulamacı, Otizm Bilgi Anketi'nden sonra öğrencilerle 2-3 dk. sohbet eder. Veri toplama araçları arasında konulan bu sohbet bölümleri, öğrenciler ve uygulamacı arasında etkileşim ortamı oluşturmak ve öğrencilerin dinlenmesi sağlamak için fırsat sağlar.

Uygulamacı, sohbet bittikten sonra veri toplama kitapçığının 3. sayfasında yer alan Sifat Kontrol Listesi'ni açmalarını ister.

AMAÇ:

Uygulamacı, bütün öğrencilere Sifat Kontrol Listesi'nin öğrencilerin otizm spektrum bozukluğu olan bir akranını/arkadaşını tarif etmek zorunda kaldıklarında, ne tür kelimeler kullandıklarını belirlemek için hazırlandığını açıklar.

YÖNERGE:

Uygulamacı, bütün öğrencilerin Sifat Kontrol Listesi'ni doldurması için "Sifat Kontrol Listesi'nde size yardımcı olacak kelimelerin bir listesi bulunmaktadır. Otizm spektrum bozukluğu olan bir akranınızı tarif ederken kullanmak istediğiniz kelimeleri daire içine alınız. İstedığınız kadar kelimeyi seçebilirsiniz." şeklinde bütün öğrencilere yönerge verir. Uygulamacı, ayrıca belirtmek istedikleri ancak listede yer almayan kelimeleri mutlaka boş bırakılan kısma yazmaları için öğrencileri yönlendirir.

ÖNERİ ve İPUÇLARI:

Uygulamacı, öğrencilerin Sifat Kontrol Listesi'ni uygun şekilde doldurabilmesi için yönerge vermeden önce listenin nasıl doldurulacağına ilişkin yönlendirme yapmadan açıklama yapabilir. Uygulamacı, Sifat Kontrol Listesi'ne yönelik öğrencilerden gelebilecek bireysel soruları cevaplayabilmek için belirli aralıklarla sıralar arasında gezinebilir.

UYARI:

Uygulamacının Sifat Kontrol Listesi'ne ilişkin öğrencilerden gelebilecek sorulara cevap verirken öğrencileri hiçbir şekilde yönlendirmemesi gerekir.

Uygulamacı, öğrencilere kullanmak istedikleri kelimeleri belirlerken çekinmemeleri gerektiğini var olan durumu belirlemek için samimi bir şekilde cevap vermeleri gerektiğini vurgulamalıdır.

KONTROL:

Uygulamacı bütün öğrencilerden Sifat Kontrol Listesini eksiksiz bir şekilde doldurduklarına ilişkin onay alır.

Öğrencilerden geri bildirim aldıktan sonra öğrencilere ilişkin övgü içeren ifadeler kullanır.

PAYLAŞILAN ETKİNLİKLER ÖLÇEĞİ

HAZIRLIK:

Uygulamacı, Sıfat Kontrol Listesi'nden sonra öğrencilerle 2-3 dk. sohbet ederek öğrencilerin dinlenmesini sağlar.

Uygulamacı, sohbet bittikten sonra bütün öğrencilerden veri toplama kitapçığının 4. Sayfasında yer alan Paylaşılan Etkinlikler Ölçeği'ni açmalarını ister.

AMAÇ:

Uygulamacı, öğrencilere Paylaşılan Etkinlikler Ölçeği'nin öğrencilerin listede yer alan belirli etkinlikleri otizm spektrum bozukluğu olan bir akranıyla yapmak konusunda kendilerini nasıl hissettiklerini belirlemek için hazırlandığını açıklar.

YÖNERGE:

Uygulamacı, bütün öğrencilerin Paylaşılan Etkinlikler Ölçeği'ni doldurması için "Paylaşılan Etkinlikler Ölçeği'nde otizm spektrum bozukluğu olan akranlarınızla yapabileceğiniz etkinliklerin bir listesi sunulmuştur. Verilen her bir etkinliği otizm spektrum bozukluğu olan akranlarınızla yapmak konusunda nasıl hissettiğinizi gösteren cevabı işaretleyiniz." şeklinde bütün öğrencilere yönerge verir.

ÖNERİ ve İPUÇLARI:

Uygulamacı, öğrencilerin Paylaşılan Etkinlikler Ölçeği'ni uygun şekilde doldurabilmesi için yönlendirme yapmadan açıklama yapabilir.

Uygulamacı, Paylaşılan Etkinlikler Ölçeği'ne yönelik öğrencilerden gelebilecek bireysel soruları cevaplayabilmek için belirli aralıklarla sıralar arasında gezinebilir.

UYARI:

Uygulamacının Paylaşılan Etkinlikler Ölçeği'ne ilişkin öğrencilerden gelebilecek sorulara cevap verirken öğrencileri hiçbir şekilde yönlendirmemesi gerekir.

Uygulamacı, öğrencilere etkinlikleri derecelendirirken çekinmemeleri gerektiğini, var olan durumu belirlemek için samimi bir şekilde cevap vermeleri gerektiğini vurgulamalıdır.

KONTROL:

Uygulamacı bütün öğrencilerden Paylaşılan Etkinlikler Ölçeği'ni eksiksiz bir şekilde doldurduklarına ilişkin onay alır.

Öğrencilerden geri bildirim aldıktan sonra öğrencilere ilişkin övgü içeren ifadeler kullanır.

BENZERLİK DERECELENDİRME FORMU

HAZIRLIK:

Uygulamacı, Sıfat Kontrol Listesi'nden sonra öğrencilerle 2-3 dk. sohbet ederek öğrencilerin dinlenmesini sağlar.

Uygulamacı, sohbet bittikten sonra bütün öğrencilerden veri toplama kitapçığının 5. sayfasında yer alan Benzerlik Derecelendirme Formu'nu açmalarını ister.

AMAÇ:

Uygulamacı, öğrencilere Benzerlik Derecelendirme Formu'nun kendilerini ve sınıfındaki diğer akranlarını otizm spektrum bozukluğu olan bir akranına ne kadar benzediğini veya benzemediğini belirlemek için hazırlandığını açıklar.

YÖNERGE:

Uygulamacı, bütün öğrencilerin Benzerlik Derecelendirme Formu'nu doldurması için "Benzerlik Derecelendirme Formu'nda otizm spektrum bozukluğu olan akranlarının sana ve sınıfındaki diğer arkadaşlarına ne kadar benzer veya ne kadar farklı olduğuna ilişkin sorular yer almaktadır. Lütfen aşağıdaki soruları yalnızca bir yanıtı yuvarlak içine alarak cevaplayınız." şeklinde bütün öğrencilere yönerge verir.

ÖNERİ ve İPUÇLARI:

Uygulamacı, öğrencilerin Benzerlik Derecelendirme Formu'nu uygun şekilde doldurabilmesi için yönlendirme yapmadan açıklama yapabilir.

Uygulamacı, Benzerlik Derecelendirme Formu ile ilişkili öğrencilerden gelebilecek bireysel soruları cevaplayabilmek için belirli aralıklarla sıralar arasında gezinebilir.

UYARI:

Uygulamacının Benzerlik Derecelendirme Formu'na ilişkin öğrencilerden gelebilecek sorulara cevap verirken öğrencileri hiçbir şekilde yönlendirmemesi gerekir.

Uygulamacı, öğrencilere benzerlik veya farklılıkları derecelendirirken çekinmemeleri gerektiğini, var olan durumu belirlemek için samimi bir şekilde cevap vermeleri gerektiğini vurgulamalıdır.

KONTROL:

Uygulamacı bütün öğrencilerden Benzerlik Derecelendirme Formu'nu eksiksiz bir şekilde doldurduklarına ilişkin onay alır.

Öğrencilerden geri bildirim aldıktan sonra öğrencilere ilişkin övgü içeren ifadeler kullanır.

ÇOCUKLARIN OTİZME KARŞI TUTUMLARI ÖLÇEĞİ

HAZIRLIK:

Uygulamacı, Benzerlik Derecelendirme Formu'ndan sonra öğrencilerle 2-3 dk. sohbet ederek öğrencilerin dinlenmesini sağlar.

Uygulamacı, sohbet bittikten sonra bütün öğrencilerden veri toplama kitapçığının 6. sayfasında yer alan Çocukların Otizme Karşı Tutumları Ölçeği'ni açmalarını ister.

AMAÇ:

Uygulamacı, öğrencilere Çocukların Otizme Karşı Tutumları Ölçeği'nin otizm spektrum bozukluğu olan akranlarına yönelik duygularını, görüşlerini ve davranışlarını öğrenmek için hazırlandığını açıklar.

YÖNERGE:

Uygulamacı, bütün öğrencilerin Çocukların Otizme Karşı Tutumları Ölçeği'ni doldurması için "Çocukların Otizme Karşı Tutumları Ölçeği'nde yer alan soruları size en uygun seçeneği işaretleyerek seçiniz." şeklinde bütün öğrencilere yönerge verir.

ÖNERİ ve İPUÇLARI:

Uygulamacı, Çocukların Otizme Karşı Tutumları Ölçeği ile ilişkili öğrencilerden gelebilecek bireysel soruları cevaplayabilmek için belirli aralıklarla sıralar arasında gezinebilir.

UYARI:

Uygulamacının Çocukların Otizme Karşı Tutumları Ölçeği'ne ilişkin öğrencilerden gelebilecek sorulara cevap verirken öğrencileri hiçbir şekilde yönlendirmemesi gerekir.

Uygulamacı, ölçeği doldururken çekinmemeleri gerektiğini, var olan durumu belirlemek için samimi bir şekilde cevap vermeleri gerektiğini vurgulamalıdır.

KONTROL:

Uygulamacı bütün öğrencilerden Çocukların Otizme Karşı Tutumları Ölçeği'ni eksiksiz bir şekilde doldurduklarına ilişkin onay alır.

Öğrencilerden geri bildirim aldıktan sonra öğrencilere ilişkin övgü içeren ifadeler kullanır.

İLETİŞİM BİLGİLERİ

Adres:

Atatürk Üniversitesi Kazım
Karabekir Eğitim Fakültesi Yoncalık Yerleşkesi

Email:

gamzealak@atauni.edu.tr

Website:

<https://odkaep.atauni.edu.tr/>

